

Obr. 1 Fragment vnitřního sarkofágu Merimoseho, královského syna z Kuše (NM – Náprstkovo muzeum, inv. č. P 1658; foto J. Vaněk) /
 Fig. 1 A fragment of the inner sarcophagus of King's Son of Kush Merimose (NM – Náprstek Museum, inv. no. 1658; photo J. Vaněk)

Zbyněk Žába a Národní muzeum

Pavel Onderka – Radek Podhorný

Podobně jako před ním František Lexa (1876–1960) nebo Jaroslav Černý (1898–1970), také Zbyněk Žába (1917–1971) projevil velký zájem o staroegyptské památky uchovávané ve veřejných, ale i soukromých sbírkách tehdejšího Československa. Zcela logicky svou pozornost nejvíce věnoval předmětům z pražských institucí, tedy kolekcím Národního muzea a Náprstkova muzea (k jejich sloučení došlo teprve v roce 1969). Lexa je studoval v prvních letech, Černý ve 20. letech a Žába především v 50. letech 20. století. Stejně jako jeho učitel Lexa (srov. Suková 2006) se i Žába věnoval prezentaci starého Egypta veřejnosti formou výstav. A podobně jako v případě Černého (srov. Onderka 2014) jeho zájem o česká egyptiaka pohasl v době, kdy začal s terénním archeologickým výzkumem v Egyptě. Žábovy archeologické aktivity v Egyptě však významným způsobem přispěly k rozšíření egyptologické sbírky Národního muzea – Náprstkova muzea.

Sběratelství staroegyptských starožitností má v českých zemích dlouhou tradici, sahající až do období renesance. Stejně jako v jiných částech Evropy „egyptománie“ plně propukla po Napoleonově tažení do Egypta na sklonku 18. století. Mnoho českých hradů, zámků a především muzeí ve svých sbírkách schraňovalo nebo stále schraňuje tisíce egyptských starožitností, které byly nejprve dováženy jako kuriozity, posléze coby suvenýry zakoupené bohatými turisty na cestách do země na Nilu, až konečně

ve 20. století také jako předměty odborného a vědeckého zájmu. Do zhodnocování egyptologických sbírek v Čechách, na Moravě a ve Slezsku se různým způsobem zapojila celá řada českých a v českých zemích působících německých egyptologů (Oerter 2010) včetně Žáby.

V době, kdy se začal o egyptské starožitnosti zajímat, procházelo československé muzejnictví svým nejtěžším obdobím. Ačkoli muzejní sbírky přečkaly období 2. světové války bez větší újmy, osvobození Československa

a konfiskace majetku etnických Němců na základě tzv. Benešových dekretů přinesly nejen egyptologickým sbírkám nemalé ztráty. Komunistický převrat v roce 1948 vedl k dalšímu zestátňování a k politizaci výstavní činnosti.

Egyptologické sbírky, především ty menší, nebyly do té doby dobře zmapovány. Světově proslulý byl soubor předmětů na zámku Kynžvart, mezinárodní povědomí existovalo i o sbírce Městského muzea v Moravské Třebové. Institucí s největším počtem staroegyptských předmětů bylo Národní muzeum, konkrétně jeho pravěké oddělení, a to přestože již v roce 1925 proběhl první pokus deponovat egyptologické sbírky v Náprstkově muzeu.

Následně po obou vlnách konfiskací začaly být zkonfiskované „exotické“ sbírky soustředěny do Náprstkova muzea, připojeného v průběhu 2. světové války k Národnímu muzeu (Sklenář *et al.* 2016). Centralizace sbírek byla jednak důsledkem plánované profilace československých muzeí, jednak zároveň reagovala na excesy, k nimž po válce docházelo v původně německých muzeích a rodinných sídlech. K převodu všech staroegyptských předmětů z Národního muzea do Náprstkova muzea došlo teprve v roce 1969, kdy bylo v Náprstkově muzeu zřízeno Oddělení pravěku a starověku Předního východu a Afriky. V době působení Zbyňka Žáby tedy byly předměty původem ze starého Egypta ještě uloženy jak v historické budově Národního muzea na Václavském náměstí, tak i v Náprstkově muzeu na náměstí Betlémském.

Autor výstav a publikací o sbírkách

Žába přišel do přímého kontaktu se staroegyptskými starožitnostmi nejpozději v roce 1949. Ve dnech 20.–25. června 1949 proběhl na zámku v Dobříši mezinárodní kongres orientalistů (Júnová Macková – Navrátilová 2016: 138–141). Z egyptologů se ho zúčastnili např. Georges Posener (1906–1988), Aksel P. F. Volten (1896–1963) nebo Stephen R. K. Glanville (1900–1956). Jako doprovodná akce tohoto kongresu byla připravena výstava „Starý a nový Egypt“, která byla v Náprstkově muzeu zahájena 17. června 1949, a pro velký úspěch byla dokonce prodloužena až do počátku října téhož roku. Její upravená verze byla přenesena do Uměleckoprůmyslového muzea v Brně, kde byla otevřena počátkem listopadu 1949 (Podhorný 2010a: 77–82). Žába byl spolu s Lexou spoluautorem výstavního katalogu a napsal část věnující se české egyptologii (Lexa – Žába 1949: 13–16). Příspěvek se stejným obsahem přednesl také na zmíněném kongresu. Žába se v rámci přípravy výstavy věnoval také instalaci předmětů a jejich odbornému určení. Zvláštní pozornost věnoval předmětům ze sbírky Ludwiga Vinzenze Holzmaistera z Městského muzea v Moravské Třebové. Tamní muzeum zapůjčilo exponáty na výstavu právě pod podmínkou jejich odborného určení (Podhorný 2010a). O tom, že Žába se sbírkou pracoval, nás informuje také jeho žádost o možnost publikovat fotografii srdečního skaraba v jednom z jeho článků (Žába 1950a).¹

Výstava „Starý a nový Egypt“ skončila velkým diváckým úspěchem a v obou městech ji shlédlo přes 22 000 návštěvníků. I tato skutečnost jistě vedla k úvahám o vytvoření stálé expozice starého Egypta. Informuje nás o tom dopis adresovaný egyptskému vyslanci v Praze ze dne 7. listopadu 1949:² „Ředitelství Náprstkova muzea doufá, že již

po skončení výstavy zde v Praze a v Brně, případně i v Bratislavě (k přesunutí výstavy do Bratislavy nakonec nedošlo – pozn. autora), bude možno přikročit k odbornému zpracování této proponované expozice, která by byla instalována již v moderních sálech nové muzejní budovy, jejichž stavba má být ještě v letošním roce započata a kde budou egyptské sbírky mnohem lépe a důstojněji umístěny než dosud.“

Není jisté bez zajímavosti, že se výstava konala pod záštitou nejen vyslance Království egyptského, ale také Ministerstva školství, věd a umění a Ministerstva informací a osvěty Československé republiky. Právě v čele tohoto ministerstva stál Václav Kopecký, Lexův žák z doby jeho působení coby profesora matematiky a fyziky na malostranském gymnáziu. Kopeckým řízené ministerstvo přispělo na výstavu částkou 25 000 Kčs. Do jaké míry to bylo vyjádřením úcty žáka ke svému učiteli a do jaké míry byla tato podpora podmíněna například ideologickým podbarvením textů tak, aby vyjadřovaly postoj tehdejší vlády k Egyptu, můžeme dnes již jen spekulovat.

Druhá z výstav, na nichž se Žába podílel, se věnovala vesnici královských řemeslníků v Dér el-Medíně. Opírala se o rozsáhlý dar, věnovaný v roce 1937 Národnímu muzeu Francouzským ústavem orientální archeologie v Káhiře prostřednictvím Jaroslava Černého, který se na výzkumech v Dér el-Medíně osobně podílel. Žába spolu s pracovníkem Národního muzea Jiřím Neustupným (1905–1981) připravili výstavu z této sbírky. Expozice byla navrhována pro historickou budovu Národního muzea a nesla název „Deir el-Medína. Sídliště královských dělníků z období otrokářského řádu v Egyptě“. K jejímu otevření mělo dojít původně v roce 1950. Do konečného názvu, ale i do jejího obsahu zasáhli komunističtí cenzoři a v důsledku toho došlo k posunutí zahájení výstavy až na rok 1951. K výstavě vyšel také doprovodný katalog (Neustupný – Žába 1950), byl však zjevně vytištěn dříve, než cenzoři vykonali svou práci (Podhorný 2010b: 151–152). Snad právě příprava egyptologické stránky výstavy přiměla Žábu, spíše filologa než znalce starožitností, aby se věnoval také publikacím egyptiak.

Mezi prvními položkami Žabovy odborné bibliografie (srov. Verner 1972) jsou dva články věnovány fragmentu vnitřního sarkofágu Merimoseho, královského syna z Kuše (dnes Náprstkovo muzeum, inv. č. P 1658; obr. 1). První článek s titulem „Staroegyptský sarkofág z doby Nové říše. K fragmentu v majetku Národního muzea v Praze“ vyšel v *Časopise Národního muzea* v roce 1950 (Žába 1950b). Jeho rozšířená francouzská verze s názvem „Un nouveau fragment du sarcophage de Merymôsé“ byla publikována v témže roce v egyptologickém časopise *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* (Žába 1950c).

Svůj zájem o egyptologické sbírky v českých zemích Žába nejvíce zúročil za několik let. V roce 1956 byla pod vedením bratří Formanových uspořádána publikace *Umění čtyř světadílů* (Hájek 1956). Šlo o knihu světového formátu a dočkala se anglické i německé mutace. Byla jednou z prvních knih, která v největší možné šíři pojednávala mimoevropské umění, a staroegyptské sbírky v ní představil právě Žába. V jejím rámci publikoval studii „K problému Achnatona a el-Amarnské doby“ (Žába 1956). Stať doprovodila početná vyobrazení egyptských předmětů

Obr. 2 Imitace staroegyptského reliéfu zobrazujícího tři ženy se sistry a kyticemi (NM – Náprstkovo muzeum, inv. č. P 41; foto J. Vaněk) / Fig. 2 A fake relief depicting three women holding sistra and flowers (NM – Náprstek Museum, inv. no. P 41; photo J. Vaněk)

z veřejných i soukromých sbírek. Bohužel velký podíl na vyobrazeních (zhruba polovinu) tvořily novodobé imitace (obr. 2). Tento zarážející fakt je nutno nahlížet v kontextu Žábova odborného, tj. filologického zaměření. Vzít v potaz je třeba také skutečnost, že až do 70. let 20. století se česká egyptologie věnovala staroegyptské materiální kultuře jen velmi okrajově.

Avšak zpět k výstavám. Roku 1964 byla v Praze uvedena výstava s jednoduchým názvem „Egypt“. Představovala na 200 exponátů ze Státních muzeí v Berlíně a její předešlou zastávkou byla maďarská metropole Budapešť. Autorem výstavy byl (východo)německý egyptolog Steffen Wenig a jeho maďarská kolegyně Eva Vargová. V českém katalogu k výstavě je zmínka, že vědeckou a odbornou přípravu pražské instalace měla na starosti numismatička Náprstkova muzea Jarmila Štěpková (1926–1997) ve spolupráci s Československým egyptologickým ústavem (Vargová – Wenig 1964). Je tedy velmi pravděpodobné, že i na přípravě této velmi atraktivní výstavy se podílel Zbyněk Žába (Lexa zemřel v roce 1960).

V souvislosti s vytvořením Oddělení pravěku a starověku Předního východu a Afriky přešla tvůrčí odpovědnost za egyptologické výstavy z Československého egyptologického ústavu na Náprstkovo muzeum, konkrétně na Žábova bývalého spolupracovníka Evžena Strouhala (1931–2016). Strouhal svou první výstavu v roce 1971, tedy v roce Žábovy smrti, věnoval staroegyptským mumiím, ale již jeho druhá expozice v roce 1975 těžila z Žábových výzkumů v Núbii v rámci záchranné akce UNESCO, na nichž se Strouhal osobně také účastnil. Výstava „Tajemná Nubie“ (Strouhal 1975) byla postavena na československém podílu z núbijské akce (viz níže) a československou účast na

této akci rovněž mapovala. V sálech muzea byl připomenut život a dílo profesora Žáby včetně jeho nejvýznamnějších publikací (např. Žába 1974). Na vernisáži výstavy byla za Zbyňka Žábu držena také minuta ticha (Evžen Strouhal, osobní sdělení).

Sběratel a výkopce

Žába se jako málokdo zasloužil o rozvoj egyptologických sbírek Národního muzea – Náprstkova muzea. Především roku 1965 začal Československý egyptologický ústav Národnímu muzeu, respektive Náprstkovu muzeu, předávat československé podíly na nálezích z terénních archeologických výzkumů v Egyptě (v Abúsíru a v Dolní Núbii).

Žába sám také egyptské starožitnosti sbíral, a snad s nimi dokonce i obchodoval. Čas od času totiž nějakou starožitnost muzeu nabídl k odkupu. Muzeum však jeho nabídky odmítalo, jelikož se zpravidla jednalo o novodobá falza. Ze záznamů nelze zjistit, zda tyto starožitnosti byly v jeho majetku, nebo zda byl pouhým prostředníkem. Ať už to bylo jakkoli, dokládá to jeho dobrou znalost soukromých egyptologických sbírek.

Muzeum si však také mnohokrát vyžádalo od Žáby expertizu. Například v roce 1965 si tehdejší ředitel muzea Erich Herold (1928–1988) a Zbyněk Žába korespondovali kvůli kamennému vešebtu. Žába Heroldovi poměrně rychle odpověděl, avšak posudek nechal připravit tehdejšího studenta ústavu Miroslava Vernera, který ve stejném roce obhájil svou diplomovou práci na téma *Veřejné sbírky staroegyptských památek v ČSSR* (Verner 1965). Diplomová práce pod Žábovým vedením představovala první pokus o soupis egyptských sbírek na území tehdejšího Československa.

V létě roku 1965 předal Československý egyptologický ústav Náprstkovu muzeu celkem 767 položek (přírůstek 74/65; inv. č. P 653–1419), představujících první část československého podílu na nálezích z mezinárodní akce UNESCO v Dolní Núbii. Tato první část zahrnovala nálezy především ze dvou posledních výkopových sezón (1964 a 1965), a to ze zkoumaných lokalit Wádí Kitna a Kalábša Jih (srov. Strouhal 1984).

Druhá část podílu byla do přírůstkové knihy zapsána v roce 1974 (přírůstek 80/74) a čítala 861 předmětů. Zahrnovala nálezy pocházející jak z Wádí Kitny a lokality Kalábša Jih (inv. č. P 2910–3222; Strouhal 1984), tak fragmenty rakví z novoříšských hrobek v Naga el-Farík (inv. č. P 3223–3339; Vachala 1987; Strouhal 1990), architektonické prvky ze staveb v Táfě a Kertásí, datovaných do Římské doby, a středoříšské rytiny z přístavu v Naga el-Girgáwí (inv. č. P 3340–3504) nebo keramické nálezy z předběžného archeologického průzkumu z let 1963 a 1964 (inv. č. P 3505–3770). Skalní rytiny z Naga el-Girgáwí byly doplněny odlitky dalších, které jsou zapsány do pomocné dokumentace.

Profesor Zbyněk Žába zemřel 15. srpna 1971. V letech následujících po jeho smrti Československý egyptologický ústav předal muzeu první podíl na nálezích československé expedice v Abúsíru. Ve stejné době také muzeum zčásti odkoupilo, zčásti získalo darem Žabovu soukromou sbírku.

Několik měsíců po Žabově smrti došlo k dohodě mezi Náprstkovým muzeem a Československým egyptologickým ústavem, který v té době vedl František Váhala (1911–1974), o předání (převážné části) ústavní sbírky (přírůstek 51/72). Ta sestávala z několika souborů – předmětů, které nashromáždil Lexa, ze sbírek Lexových studentů včetně Ludmily Matiegkové a Zbyňka Žáby a jiných (inv. č. P 3839–4551), ale i z 25 keramických střepů z Mons Porphyrites v egyptské Východní poušti (inv. č. P 4552–4576). Keramický materiál z Mons Porphyrites byl získán při komparativním výzkumu římských lomů na této lokalitě v rámci nubijské akce.

První podíl na nálezích z egyptského Abúsíru, kde Československý egyptologický ústav působil od roku 1960, byl do Náprstkova převeden v roce 1974 (přírůstek 75/74, inv. č. P 4664–5472). Soubor je velmi rozmanitý. Vedle nálezů, které pocházejí z mastaby vezíra Ptaħšepsese (Verner *et al.* 1976; Charvát 1981; Verner 1982; Strouhal – Bareš 1993), obsahuje množství předmětů, které Žába zřejmě nashromáždil povrchovým sběrem nejen v okolí mastaby, ale i v jiných částech československé koncese.

V roce 1972 muzeum zakoupilo od Žabovy manželky Marie dva hieratické papyry (přírůstek 25/72). V egyptologické literatuře se jedná o dva relativně dobře známé dokumenty z období Nové říše, i když v době nákupu jejich identita zřejmě nebyla. Spíše než k Žabově osobě se tyto papyry pojí ke jménům dvou jiných egyptologů. První papyrus (inv. č. P 2886) byl v roce 1935 zakoupen Jaroslavem Černým (1898–1970) od káhirskeho obchodníka se starožitnostmi Maurice Nahmana (1868–1948; Bierbrier 2012: 397; Fischer-Elfert 2003: 74). O deset let později, konkrétně 2. listopadu 1945, pořídil Černý transkripci tohoto papyru do svého *notebooku* č. 26 (strany 96–97; tzv. *notebooky* tvoří součást pozůstalosti Jaroslava Černého uchovávané v archivu Griffithova ústavu v Oxfordu, nesou

Obr. 3 Hlavice předdynastické palice (NM – Náprstkovo muzeum, inv. č. P 4626; foto J. Vaněk) / Fig 3 A predynastic war mace-head (NM – Náprstek Museum, inv. no. P 4626; photo J. Vaněk)

označení Černý MSS 17 – Notebooks). Druhý papyrus byl dokonce v době nákupu Náprstkovým muzeem publikován v knize Edwarda F. Wenteho *Late Ramesside Letters* (Wente 1967: 85) jako „papyrus patřící A. H. Gardinerovi“ (1879–1963).

Za další tři roky se dostalo Náprstkovu muzeu další nabídky, tentokrát od Žabova syna Zbyňka mladšího (přírůstek 43/75). Jednání o nákupu začala ihned na začátku roku. Správa sbírek Náprstkova muzea převzala od Zbyňka Žáby ml. celkem 45 předmětů, „zakoupených v Egyptě zemřelým prof. dr. Zbyňkem Žabou“. Evžen Strouhal nákup vyřizoval a sbírku popsal následovně: „*Ve sbírce je několik předmětů vynikající historické i umělecké kvality a množství předmětů, které jsou dosud v naší sbírce zastoupeny méně hodnotnými exempláři nebo vůbec ne. Několik předmětů představuje sice falza, je však možno je využít při výstavách apod. z nedostatku originálních předmětů.*“

Obr. 4 Amulet v podobě žáby (NM – Náprstkovo muzeum, inv. č. P 4612; foto J. Vaněk) / Fig. 4 An amulet in the form of a frog (NM – Náprstek Museum, inv. no. P 4612; photo J. Vaněk)

Ze souboru byla následně vyčleněna položka č. 1 „plastika lidské tváře, černý granit“, o jejíž posouzení byl požádán již dříve zmíněný Steffen Wenig. Ten předmět označil za falzum a nákup následně nebyl proveden.

Zbývající část sbírky opravdu zahrnuje jak originální předměty, tak i řadu falz, suvenýrů nebo běžně dostupných ptolemaiovských a římských mincí. Méně hodnotný materiál byl vytříděn z původního souboru a zapsán jako doprovodná dokumentace Sbírkou pravěku a starověku Předního východu a Afriky a Podsbírky mimoevropské numismatiky. Předměty považované za originály byly zapsány do sbírky pod inv. č. P 4600–4629. Ze sbírky je doposud publikována jen malá část, např. řecko-římské terakoty (Smoláriková 2010: 68, 71, kat. č. 70, 75) nebo zjevně nejvýznamnější předmět souboru – hlavice předdynastické palice (inv. č. P 4626; Vlčková 2007: 226; obr. 3). Za zmínku však stojí mnoho neuveřejněných předmětů, především fajánsové amulety (např. v podobě žáby [inv. č. P 4612; obr. 4] či sloupku džed [inv. č. P 4614; obr. 5]) nebo destička s nápisem zmiňujícím bohyni Bastet, „paní Obou zemí“ (inv. č. P 4617; obr. 6).

Závěr

Národní muzeum – Náprstkovo muzeum vděčí Zbyňku Žábovi za více než dva a půl tisíce sbírkových předmětů, pocházejících z výzkumů v Dolní Núbii a z Abúsiru, ale i za

Obr. 6 Fajánsová destička s nápisem zmiňujícím bohyni Bastet, „paní Obou zemí“ (NM – Náprstkovo muzeum, inv. č. P 4617; foto J. Vaněk) / Fig. 6 A faience plaque mentioning the Goddess Bastet, Lady of the Two Lands (NM – Náprstek Museum, inv. no. P 4617; photo J. Vaněk)

Obr. 5 Amulet v podobě sloupku džed (NM – Náprstkovo muzeum, inv. č. P 4614; foto J. Vaněk) / Fig 5 An amulet in the form of the djed pillar (NM – Náprstek Museum, inv. no. P 4614; photo J. Vaněk)

drobnější předměty, jež shromáždil nákupy (pravděpodobně doma v Československu). Žába se výrazným způsobem zasloužil o popularizaci starého Egypta v prvních dvou desetiletích následujících po konci 2. světové války. Jeho publikační činnost, pokud jde o sbírky, se soustředila především na nálezy z vlastních archeologických expedic, avšak svou pozornost věnoval i některým významným předmětům z původní sbírky Národního muzea. Celkově měl vztah Žáby a Národního muzea spíše epizodní charakter: Žába se podílel na výstavách uspořádaných při významných příležitostech a publikoval několik předmětů, které během přípravy výstav vzbudily jeho pozornost. Ačkoli měl Žába rezervy ve znalostech staroegyptské materiální kultury, nelze mu o ni upřít upřímný zájem.

Poděkování

Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DKRVO 2017/35, 00023272).

Poznámky:

- ¹ Viz také Archiv Městského muzea v Moravské Třebové, karton PT 28 (1946–1950), Žábův dopis ze 17. února 1950.
- ² Archiv Národního muzea – Registratura Národního muzea – Náprstkovo muzeum, karton 4/1949.

Archivní prameny:

Archiv Městského muzea v Moravské Třebové, karton PT 28 (1946–1950).
Archiv Národního muzea – Registratura Národního muzea – Náprstkovo muzeum, karton 4/1949.

Literatura:

- Bierbrier, Morris L.
2012 *Who Was Who in Egyptology*, London: The Egypt Exploration Society.
- Fischer-Elfert, H.-W.
2003 „Viehdiebstahl im ramessidischen Hermopolis“, *Annals of the Náprstek Museum* 24, s. 73–87.
- Forman, Bedřich – Forman, Werner – Hájek, Lubor (eds.)
1956 *Umění čtyř světadílů*, Praha: Orbis.
- Charvát, Petr
1981 *The Pottery: The Mastaba of Ptahshepses*, Prague: Charles University.
- Júnová Macková, Adéla – Navrátilová, Hana
2016 „Druhá generace československých egyptologů: Zbyněk Žába a pražská stolice egyptologie – počátky druhého exilu Jaroslava Černého, cesta z Prahy do Oxfordu (1946–1951)“, *Práce z dějin Akademie věd* 8/1, s. 89–168.
- Lexa, František – Žába, Zbyněk
1949 *Starý a nový Egypt*, Praha: Náprstkovo muzeum všeobecného národopisu.
- Neustupný, Jiří – Žába, Zbyněk
1950 *Průvodce výstavou Deir el-Medína. Sídliště královských dělníků z období otrokářského řádu v Egyptě*, Praha: Společnost Národního muzea.
- Oerter, Wolf B.
2010 *Die Ägyptologie an der Prager Universitäten 1882–1945*, Prag: Karlsuniversität Prag.
- Onderka, Pavel
2014 „Jaroslav Černý, Deir el-Medina and the National Museum“, in: Onderka, Pavel *et al.* *The Deir el-Medina and Jaroslav Černý Collections*, Prague: National Museum [Editio Monographica Musei Nationalis Pragae 19], s. 31–38.
- Podhorný, Radek
2010a „Starý a nový Egypt aneb Příběh téměř zapomenuté výstavy“, *Pražské egyptologické studie VII*, s. 77–82.
- 2010b „Czech Archaeological Exhibitions Dedicated to Ancient Egypt and Nubia between 1949 and 2010 – a Chronological Overview“, *Anthropologie* 2, s. 149–161.
- Sklenář, Karel *et al.*
2016 *Velká kniha o Národním muzeu*, Praha: Národní muzeum.
- Smoláriková, Květa
2010 *Egyptské terakoty*, Praha: Univerzita Karlova.
- Strouhal, Evžen
1975 *Tajemná Nubie*, Praha: Náprstkovo muzeum asijských afrických a amerických kultur.
- Strouhal, Eugen
1984 *Wadi Qaitna and Kalabsha South. Late Roman – Early Byzantine Tumuli Cemeteries in Egyptian Nubia. Volume I: Archaeology*, Prague: Charles University.
- 1990 „Rock tombs at Nag el-Fariq (Egyptian Nubia)“, *Archéologie du Nil Moyen* 4, s. 107–150.
- Strouhal, Eugen – Bareš, Ladislav
1993 *Secondary Cemetery in the Mastaba of Ptahshepses at Abusir*, Prague: Charles University.
- Suková, Lenka
2006 „František Lexa and the National Museum in Prague“, *Annals of the Náprstek Museum* 27, s. 1–13.
- Vachala, Břetislav
1987 „Sarcophagi from Rock Tombs at Nag el-Fariq (Egyptian Nubia)“, *Zeitschrift für Ägyptische Sprache und Altertumskunde* 114, s. 166–179.
- Vargová, Eva – Wenig, Steffen
1964 *Egypt*, Praha: Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur.
- Verner, Miroslav
1965 *Veřejné sbírky staroegyptských památek v ČSSR*, Praha: Univerzita Karlova (nepublikovaná diplomová práce).
- 1972 „Zbyněk Žába – Bibliography“, *Archiv Orientální* 40/1, s. 4–5.
- 1982 *Altägyptische Särge in den Museen und Sammlungen der Tschechoslowakei*, Prague: Univerzita Karlova [Corpus Antiquitatum Aegyptiacarum, Tschechoslowakei 1].
- Verner, Miroslav *et al.*
1976 *Preliminary Report on Czechoslovak Excavations in Mastaba of Ptahshepses at Abusir*, Prague: Charles University.
- Vičková, Petra
2007 „Hruškovitá bojová palice“, in: Mynářová, Jana – Onderka, Pavel (eds.). *Theby. Město bohů a faraonů / Thebes. City of Gods and Pharaohs*, Praha: Národní muzeum, s. 226.
- Wente, Edward F.
1967 *Late Ramesside Letters*, Chicago: University of Chicago Press.
- Žába, Zbyněk
1950a „Staroegyptské skaraby“, *Slovensko. Časopis pre popularizáciu socialnych vied* 15/7, s. 161–167.
- 1950b „Staroegyptský sarkofag z doby Nové říše: k fragmentu v majetku Národního musea v Praze“, *Časopis Národního musea*, oddíl věd společenských 119, s. 104–108.
- 1950c „Un nouveau fragment du sarcophage de Merymôse“, *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* 50, s. 509–514.
- 1956 „K problému Achnatona a el-Amarnské doby“, in: Hájek, Lubor (ed.). *Umění čtyř světadílů. Z českých sbírek mimoevropského umění I*, Praha: Orbis, s. 3–53.
- 1974 *The Rock Inscriptions of Lower Nubia (Czechoslovak Concession)*, Prague: Charles University of Prague [Czechoslovak Institute of Egyptology in Prague and Cairo Publications 1].

Abstract:**Zbyněk Žába and the National Museum**

Zbyněk Žába largely contributed to the popularization of history and culture of ancient Egypt in Czechoslovakia through his frequent cooperation with the National Museum. He helped to organize a number of exhibitions. He determined and published several objects from the museum's collections in catalogues, as well as scholarly and popular journals. The National Museum also received a share of finds from the excavations of the Czechoslovak Institute of Egyptology in Abusir and Nubia directed by Zbyněk Žába. After Žába's death, his private collection of Egyptian antiquities was sold to the museum.

Zbyněk Žába – National Museum – Náprstek Museum – Egyptian antiquities

Zbyněk Žába – Národní muzeum – Náprstkovo muzeum – egyptské sbírky

Pavel Onderka (pavel_onderka@nm.cz)

Podsíbírka pravěku a starověku Předního východu a Afriky, Národní muzeum – Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur

Radek Podhorný (Podhorny.Radek@seznam.cz)

spolupracovník Podsíbírky pravěku a starověku Předního východu a Afriky, Národní muzeum – Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur